

Ημέρα Γης 2020 : **Αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής** (Του Φάνη Γέμτου)*

Η Ημέρα Γης καθιερώθηκε να γιορτάζεται στις 22 Απριλίου κάθε χρόνο από το 1970. Έχει στόχο την ενημέρωση των ανθρώπων για τα προβλήματα του Πλανήτη καθώς η συνεχής και αλόγιστη χρήση των φυσικών πόρων τους εξαντλεί. Αυτό επιβαρύνει την ικανότητα του Πλανήτη να καλύψει τις ανάγκες ενός συνεχώς αυξανόμενου πληθυσμού. Επομένως ο εορτασμός στοχεύει στη κινητοποίηση ανθρώπων, κυβερνήσεων, επιχειρήσεων και οργανισμών, για ένα καθαρό πλανήτη που μπορεί να συντηρήσει τη ζωή όπως τη γνωρίζουμε.

Πρέπει όλοι μας να αντιληφθούμε ότι με τους πόρους που διαθέτει αδυνατεί άμεσα και στο μέλλον να καλύψει τις ανάγκες του σημερινού πληθυσμού των 7 δις κατοίκων που αναμένεται να γίνουν 9 στα μέσα του αιώνα. Πολλές πρώτες ύλες αναμένεται να εξαντληθούν στα επόμενες δεκαετίες. Για παράδειγμα τα φωσφορικά ορυκτά δεν αρκούν με τη σημερινή κατανάλωση περισσότερο από τα μέσα του αιώνα. Το ίδιο ισχύει για πολλές άλλες πρώτες ύλες.

Θέμα του εορτασμού για το 2020 είναι η κλιματική αλλαγή. Ένα φαινόμενο που έχει αποδειχθεί από τη συντριπτική πλειοψηφία των επιστημόνων ότι προκαλείται από τον τρόπο ζωής μας στον Πλανήτη. Ο τρόπος ζωής μας προκαλεί εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου (ΑΘ - κυρίως διοξείδιο του άνθρακα, μεθάνιο και οξείδια του αζώτου) στην ατμόσφαιρα προκαλώντας θέρμανση του Πλανήτη. Η θέρμανση αυτή θα αλλάξει το κλίμα που θα εκδηλωθεί με αλλαγές στις θερμοκρασίες, βροχοπτώσεις και ξηρασίες αλλά και σε αύξηση των ακραίων φαινομένων όπως ημέρες καύσωνα και έντονες βροχοπτώσεις με πλημύρες και ξηρασίες. Το λιώσιμο των πάγων θα αυξήσει τη στάθμη των θαλασσών προκαλώντας κατάλυση νησιών και χαμηλού υψομέτρου περιοχών όπως τα Δέλτα των ποταμών.

Είναι προφανές ότι πρέπει να δράσουμε άμεσα για να προλάβουμε να αποτρέψουμε ή να μετριάσουμε η κλιματική αλλαγή. Πρέπει επίσης να κάνουμε ορθή χρήση των φυσικών και να επεκτείνουμε την επάρκειά τους για τις επόμενες γενιές. Αυτό πρέπει να επιτευχθεί με δράσεις που κάθε ένας από εμάς πρέπει να κάνει αλλά και συλλογικές δράσεις που πρέπει να κάνουμε με συντονισμό από τις κυβερνήσεις μας. Θα προσπαθήσω να δώσω συνοπτικά κάποιες δράσεις που εύκολα μπορούμε να κάνουμε για να συμβάλλουμε στη σωτηρία του Πλανήτη.

Το πρώτο στοιχείο είναι ο τρόπος ζωής μας. Πρώτο θέμα οι μετακινήσεις μας. Η χρήση ΜΜΜ συμβάλλει στη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και των εκπομπών ΑΘ. Η κίνηση αυτοκινήτων με ένα επιβάτη στους δρόμους με μεγάλες ταχύτητες, επιταχύνσεις κλπ οδηγεί σε αύξηση των εκπομπών ΑΘ. Η χρήση καλά μονωμένων κτισμάτων μειώνει τη κατανάλωση ενέργειας για ψύξη – θέρμανση. Η κάθε μορφή σπατάλης πρέπει να σταματήσει άμεσα. Ένα μεγάλο μέρος των παραγόμενων τροφίμων χάνεται τόσο στο χωράφι όσο και στην εφοδιαστική αλυσίδα όσο και στα σπίτια μας. Είναι βέβαιο ότι καλύτερη διαχείριση θα κάνει τα τρόφιμα επαρκή για όλο το πληθυσμό. Η προτίμηση σε τοπικά παραγόμενα προϊόντα μειώνει τις μεταφορές που κοστίζουν ακριβά. Η μεγαλύτερη δυνατή χρήση συσκευών, ενδυμάτων και άλλων υλικών συμβάλλει στην εξοικονόμηση πόρων. Ένα δεύτερο στοιχείο είναι η διαχείριση των αποβλήτων που παράγουμε από τη διαβίωσή μας. Πρέπει να καταλάβουμε ότι δεν έχουμε σκουπίδια για τις χωματερές αλλά κάποιες πρώτες ύλες που πρέπει να αξιοποιήσουμε και να ξαναχρησιμοποιήσουμε ώστε να μην τα χάνουμε. Η έννοια της κυκλικής οικονομίας οδηγεί ακριβώς στη μεγαλύτερη δυνατή ανάκτηση των υλικών που χρησιμοποιούμε ώστε να επαναχρησιμοποιηθούν για να μειωθεί η κατανάλωση των φυσικών πόρων. Η συμβολή μας στο διαχωρισμό των αποβλήτων που παράγουμε για να ανακυκλωθούν είναι μια δράση που όλοι πρέπει να ενσωματώσουμε στη ζωή μας. Η ορθή αξιοποίησή τους είναι θέμα των τοπικών και κρατικών αρχών.

Τρίτο θέμα η ενέργεια. Η χώρα μας κατάφερε και σε αυτό το τομέα να είναι ουραγός. Σήμερα η ηλεκτρική ενέργεια που καταναλώνουμε προέρχεται κατά 29% από φυσικό αέριο (υδρογονάνθρακας εισαγόμενος), 29% από λιγνίτη (άνθρακας), και 29% από αέρα- ήλιο – υδροηλεκτρική και επί πλέον 19% εισάγουμε από γειτονικές χώρες. Παράλληλα έχουμε το ακριβότερο ηλεκτρικό ρεύμα στην ΕΕ (χονδρική τιμή 20 €/MWh για τη Γερμανία και 34 €/MWh για εμάς) που κάνει μη ανταγωνιστική τη βιομηχανία μας. Το άσχημο είναι ότι ο προγραμματισμός των δύο τελευταίων κυβερνήσεων είναι να αντικατασταθεί ο λιγνίτης κυρίως με εισαγόμενο φυσικό αέριο ενώ η υδροηλεκτρική ενέργεια παραμένει ουσιαστικά εκτός σχεδίων. Όταν εισάγουμε μεγάλες ποσότητες ενέργειας το ΥΕ έργο της Μεσοχώρας παραμένει κατασκευαστικά έτοιμο αλλά αδρανές, το φράγμα τις Συκιάς ημιτελές ενώ το 65% του δυναμικού της χώρας παραμένει αναξιοποίητο με την αγαστή συνεργασία Κυβερνήσεων και «οικολόγων».

Θα μπορούσα να πω πολλά τόσο για τις αντιδράσεις στην αξιοποίηση του αιολικού δυναμικού που διαθέτει πλούσιο η χώρα όσο και για τη

χρήση γόνιμης γης για τα φωτοβολταϊκά αντί να χρησιμοποιούμε τόσα πετρώδη εδάφη και πλαγιές που διαθέτουμε. Θα επικεντρωθώ στη τάση μη αξιοποίησης του υδροηλεκτρικού δυναμικού της χώρας. Διότι οι ταμιεύσεις νερού που πάνε μαζί με τα έργα αυτά μπορούν να καλύψουν σημαντικές ανάγκες της χώρας τόσο σε υδατικά αποθέματα για περιόδους ξηρασίας που αναμένονται, να ρυθμίσουν ροές ποταμών και να περιορίσουν τις πλημύρες και να προσφέρουν απαραίτητο νερό τόσο για τις ανάγκες των πληθυσμών όσο και της παραγωγικής γεωργίας που τόσο χρειαζόμαστε. Σήμερα πολλές περιοχές της χώρας (Αργολίδα, Θεσσαλία, Σέρρες, Θράκη) αντλούν νερό από υπόγεια αποθέματα τα οποία κάθε χρόνο μειώνονται αντλώντας από συνεχώς βαθύτερα στρώματα με τεράστιο κόστος. Παράλληλα, θαλασσινό νερό εισέρχεται στους υδροφορείς βάζοντας σε κίνδυνο γόνιμα εδάφη που σήμερα παράγουν τα τρόφιμα που καταναλώνουμε. Η γεωργία επί πλέον μπορεί να μειώσει τα ΑΘ στην ατμόσφαιρα ενσωματώνοντας άνθρακα στο έδαφος με αύξηση της οργανικής ουσίας.

Ένα θέμα που δεν φαίνεται να συζητείται πολύ τα τελευταία χρόνια είναι ο περιορισμός της αύξησης του πληθυσμού του Πλανήτη. Ένα ιδιαίτερα πολύπλοκο πρόβλημα που είναι όμως η βάση των σημερινών και αυριανών δυσκολιών. Ατυχώς η προσπάθεια συνεννόησης κρατών και θρησκειών δεν φαίνεται να έδωσε κάποια αποτελέσματα και η αύξηση φαίνεται να συνεχίζεται χωρίς δείγματα περιορισμού.

Είναι προφανές ότι η φροντίδα του Πλανήτη είναι ένα θέμα που αφορά όλους μας και πρέπει να δράσουμε τόσο ατομικά όσο και συλλογικά για να μπορέσουμε να τον αφήσουμε βιώσιμο στα παιδιά μας. Είναι κρίσιμο να το καταλάβουμε όλοι και να εργαστούμε ατομικά και συλλογικά για να πετύχουμε.

* Ο Φάνης Γέμτος είναι ομότιμος καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας